

[22]. Które to uchwały i statuty chcemy i rozkazujemy, aby od wszech wobec poddanych Naszych, jako komu należą, chowany i wypełniane były.

[23]. Iż też gwałtownemu nieprzyjacielowi podatkową^{am} obroną, którąśmy na ten rok uchwalili, odpor dać nie się może, za namową rad Naszych i prośbą posłów ziemskich, uchwaliliśmy wojnę albo ruszenie pospolite, ku któremu, gdybyśmy się o gwałtownym nieprzyjacielu ośłyszeli, sami osobą Naszą przyjedziemy. Ale jeśliby się na różne miejsca gwałtowny nieprzyjaciel oborzył^{an}, tak żeby nie na jednym miejscu odporu potrzeba, który by się dać nie mógł, gdyby się wszyscy około osoby Naszej bawili, za pozwoleniem tedy posłów ziemskich od rycerstwa na ten rok tylko będzie na wolej Naszej opatrzyć, jakoby się każda potrzeba statecznie odprawiła. A tam, gdzie naglej sja potrzeba będzie, sami osobą Naszą się obrocimy^{ao} z poczem ludzi, jaki będziemy rozumieć być potrzebny. A inne województwa drugiej potrzebie przyległe tamże z hetmanem, gdzie będzie trzeba^{ap}, się obrocie mają. Które pozwolenie posłów ziemskich na rozdział ten wojenny na ten rok telko uczynione, stanu rycerskiego ubliżenia nieść nie ma, ani^{aq} tę sequelę^{aq} czynić, żeby miał być rozdwan na potym, ale ma być zachowań wolno na potomne czasy wedle praw i^{at} wolności swych.

Dan w Warszawie na walnym sejmie koronnym w piątek piętegonastego^{as} dnia stycznia lata Pańskiego^{at} 1557, Królestwa Naszego 27. Za własnym rozkazaniem Króla Jego Miłości^{at}.

III. LIMITATIO GENERALIS [AKT ODŁOŻENIA SĄDÓW Z 15 STYCZNIA 1557 R.]

Actum in Conventione Generali Varssoviensi feria sexta ante festum sanctae Agnetis proxima anno Domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo. Sacra Maiestas cum propter urgentem et iam pene imminetent Magni Ducatus sui Lituaniae necessitatem ex hac conventionione praesenti Varssoviensi ad praedictum Ducatum Lituaniae discedere ob idque a iudicatione causarum omnium ad eam conventionem generalem Varssoviensem devolutarum abstinere cogatur, igitur motu et autoritate suis propriis ac de unanimi consensu omnium consiliariorum Regni lateri Suae Maiestatis assidentium omnes et singulas actiones et causas ad modernam conventionem devolutas eo quo sequitur modo et ordine limitare dignata est.

Imprimis causas et actiones omnes quarumlibet personarum status et sexus utriusque iudiciorum terrestrium et castrensiarum in colloquiis seu terminis generalibus tam diuturnis, quam recentioribus in omnibus terris seu palatinatibus Regni iudicatas et practicas ab eis colloquiis generalibus Regni generalem conventionem tribunalque Suae Maiestatis per viam appellationum, motionum, remissionum, suspensionum, limitationum quomodolibet factarum, interrogationum, deliberationum, revificationum, citationum seu adeitationum ad prosequendas appellationes et motiones ac ex quacunque alia causa devolutas et interim provenientes, cadentes et pendentes, tum et eas omnes actiones, quae per iudicium Suae Maiestatis assessorium in praeteritis generalibus Regni conventionibus et in moderna Varssoviensi iudicatae et practicae ab eo iudicio assessorio ad iudicium et cognitionem solius Maiestatis Regiae per appellationes, remissiones, interrogationes et quomodolibet devolutae sunt ac etiam eas, quae in deliberatione solius Maiestatis Regiae consistunt, iuramenta quoque omnia, quae hic in moderna conventionione ex vi decretorum praestari debebant, ad conventionem generalem Regni ubicunque locorum in Regno proxime celebrandam cum toto earundem causarum effectu limitare et prorogare dignata est, prout praesentibus cum praefixione terminorum limitat et prorogat.

Et habent habebuntque partes, quarum interest, terminos in praemissis suis causis vigore praesentis limitationis in conventionione proxime futura Regni generali a die indictae conventionis sexta, die prima exclusa, tales, quales in moderna conventionione et aliis praeteritis conventionibus generalibus coram Sacra Maiestate Regia habere debuerunt iuxta earum partium appellationes,

^{am} pod takową MA t. 90. ^{an} oburzył VL. ^{ao} obrocimy VL. ^{ap} potrzeba VL. ^{aq-aq} też sequele VL. ^{ar} prawa a VL. ^{as} piętnastego VL. ^{at-at} MDLVII, Królestwa Naszego dwudziestego siódmego. Na własne Króla I.M. rozkazanie VL; lata Pańskiego tak jako wyżej MK, t. 90.

interrogationes, citationes, adcitationes, iuramentorum praestitiones totumque processum causarum et acta nullius partis iure laeso.

Causas vero omnes et singulas iudiciorum terrestrium et castrensiarum, a quibus indifferenter provocatum fuit ad conventionem Regni generalem vel ad colloquia generalia per viam motionis et alio quocunque modo huc ad conventionem praesentem et etiam ad praeteritas generales conventiones devolutas, nondum tamen in colloquiis eisdem generalibus iudicatas et practicas, ad colloquia generalia omnium terrarum et palatinatum post modernam conventionem generalem Varsoviensem proxime in qualibet terra seu palatinatu celebranda respective remittere et limitare dignata est, prout iam praesentibus remittit et limitat cum praefixione terminorum iure, modo et forma ultra.

In defectu vero celebrationis eorundem colloquiorum generalium in quacunque terra seu palatinatu ex quibuscunque rationibus et causis ante proxime futuram aliam conventionem Regni generalem Sacra Maiestas praefixit partibus terminum et terminos in eiusmodi causis, prout et praesentibus praefigit et assignat in conventionem proxime futura in Regno ubicunque locorum celebranda sexta conventionis eiusdem generalis die, prima indictae conventionis die exclusa.

Et habent habebuntque partes omnes et singulae praefatae terminum et terminos in eisdem colloquiis generalibus in omnibus palatinatibus post modernam conventionem generalem Varsoviensem proxime celebrandam die eorundem colloquiorum prima. Et in defectu colloquiorum ex aliqua causa in aliqua terra seu terris in alia proxime futura conventionem Regni generali ubicunque in Regno celebranda sexta die eiusdem conventionis, prima exclusa, talem et tales, qualem et quales in moderna conventionem generali et etiam aliis praeteritis conventionibus generalibus habuerunt vel habere debuerunt iuxta ipsarum partium propositiones, responsiones, controversias, decreta, motiones et ad eas motiones proseguendas citationes, adcitationes, revificationes, terminos scriptos, remissiones, suspensiones totumque huiusmodi causarum processum et acta nullius partis iure laeso.

Officiorum autem causas omnes et singulas ad praesentiam Suae Regiae Maiestatis sive ad iudicium proprium solius Regiae Maiestatis ex officio et ab officio seu officiis quibusvis castrensis, commissorialibus, succameralibus seu granicialibus, seu aliis quibusvis ex motionibus, appellationibus, remissionibus, suspensionibus, citationibus, adcitationibus, revificationibus, terminis scriptis seu quomodolibet autor inter [szc] quascunque personas provenientes et post iuridica tendentibus ac in interim cadentibus et iam per iudicium assessoriale in praeteritis conventionibus generalibus et in moderna Varsoviensi iudicatas et ad Sacram Maiestatem Regiam appellatas; tum etiam omnes et singulas actiones criminales occasione quarumlibet rerum criminaliter intentatas, tum et homicidiorum ad sessionem turre ex parte Regiae Maiestatis, ex citationibus literalibus, regalibus, adcitationibus, concitationibus ad satisfactionem huc ad iudicium Suae Maiestatis provenientes ac interim cadentes, pendentes et indecisas, nec non iuramenta omnia hic in causis officii coram iudicio solius Regiae Maiestatis praestanda Sacra Regia Maiestas ad suum ex Magno Ducatu Lituaniae in Regnum adventum cum praefixione terminorum vigesima die post eundem Maiestatis ex Ducatu praefato in Regnum adventum limitare et differre dignata est. Et habent habebuntque partes in eiusmodi suis causis coram Sacra Regia Maiestate et iudicio Suae Maiestatis recte vigesima die post felicem ingressum Sacrae Regiae Maiestatis in Regnum ex Ducatu Lituaniae, prima die ingressu exclusa, terminum et terminos talem et tales, qualem et quales nunc coram Sua Maiestate habuerunt vel habere debuerunt iuxta suas in eisdem officiorum causis motiones, appellationes, remissiones, suspensiones deliberationes, terminos scriptos, citationes, adcitationes, totum processum causarum iuribus partium in toto salvis manentibus.

Citationes vero omnes literales, regales, civiles, civiliter intentatas et intentandas ac curiae verbales et terminos tactos ad praesentiam Sacrae Regiae Maiestatis quomodocunque inter quascunque personas, non tum ex officio introductas Sacra Regia Maiestas ad districtus terrarum proprios, in quibus citati possessionati existunt, alias ibi, ubi ipsae citationes literales civiles positae sunt, ad primos et proximos terminos particulare terrestres sive etiam castrenses, quibus iurisdictionibus subesse dinoscuntur, post modernam conventionem Varsoviensem in

districtibus terrarum celebrandos respective remittere dignata est, prout praesentibus cum praefixione terminorum remittit ibi iudicandas et decidendas, ita tamen, quod quaelibet pars actorea partem conventam ad eosdem terminos praefatos et ad punctum et gradum iuris ex eisdem citationibus civilis et curiae verbalis provenientibus additare debebit, excepta actione ex citatione civili regali inter generosum Rephaelem Leszczyński capitaneum Radzieioviensem ab una et nobiles Mathiam Wilkowski nec non Ioannem, Nicolaum, Martinum, Stanislaum, Sophiam, Hedvigim, Barbaram, Annam et Catarinam Bojanowskie parte ab altera occasione illicitae obtentionis decreti regii in causa exemptionis certorum bonorum iuxta controversiam eiusdem causae de eo latius canentes. Quam citationem Regia Maiestas ad vigesimam quoque diem post felicem suum ex Ducatu Lituaniae ad Regnum ingressum, prima die exclusa, cum praefixione termini limitare dignata est, prout et praesentibus limitat, iure utriusque partis in robore permanete, exceptis ex hac limitatione praesenti Sacrae Maiestatis Regiae propriis causis tantum modo inter personam sui instigatorem Sacrae Regiae Maiestatis in quocunque iuris gradu existentibus, personam, bona, proventus, commoda propria fisci Suae Maiestatis tangentibus intentatis et intentandis, quas Maiestas Sua iuxta terminos exigentes iudicare dignabitur diebus et terminis, quibus inciderent, exceptis causis occasione granicierum per commissarios inter bona Suae Maiestatis et subditorum factarum et faciendarum, commissarios ex officio tum et partibus ad praesentiam Suae Maiestatis intentatis et intentandis. Quas Sacra Regia Maiestas ad suum quoque ex Ducatu Lituaniae in Regnum adventum terminum eisdem vigesimam diem post felicem ingressum in Regnum assignandum limitare et prorogare dignata est, prout et praesentibus limitat suo et partium iure illaeso.

IV. MODUS CONTRIBUTIONIS PUBLICAE [UNIVERSAL POBOROWY Z 13 STYCZNIA 1557 R.]

Sigismundus Augustus^a Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae^b dominus et haeres.

Universis et singulis ecclesiasticis et saecularibus Regni Nostri senatoribus et consiliariis, necnon capitaneis eorumque loca tenentibus caeterisque subditis Nostris quibuscumque tam terrestribus quam civitatum et oppidorum honoribus et officiis insignitis, ad quorum noticiam hae Nostrae pervenerint litterae, et praesertim in palatinatu^c et districtibus eius consistentibus, sincere et fidelibus^d dilectis, gratiam Nostram Regiam. Reverendissimi et reverendi in Christo patres, magnifici et generosi, nobiles, famati et providi, sincere Nobis et fideles dilecti. Cum ad depellenda imminentia Regno pericula conventum Varsoviae edixissemus atque inter caetera de turbandis^e finibus Regni ageremus, visum est omnibus Regni ordinibus, ut miles mercennarius conscriberetur atque in finibus aleretur decretaque est contributio omnium unanimi consensu in eum qui sequitur modum.

Principio omnes coloni tam Nostrum quam subditorum Nostrorum spiritualium et saecularium de singulis laneis possessionatis pro rata una Dominicae Conductus Paschae [25 IV 1557] secundum veteres quietationes octo grossos contribuent.

Item tabernatores agros sub se habentes solvent ratione agrorum secundum eorum quantitatem.

Item villae noviter locatae, quae adhuc nullam contributionem dederunt, de singulis laneis possessionatis secundum veram possessionem solvent duos grossos.

Item villae Nostrae Regiae et dominorum spiritualium et saecularium castris aut curiis servientes nullosque census solventes vigore praesentis constitutionis ad solvendam eam constitutionem non obstante eo, quod antea nullas contributiones solvebant, astricti erunt.

Item burgrabiorum terrestrium et castrensiarum et exactorum, qui quodam abusu contributiones publicas de bonis suisolvere negligebant, huic constitutioni volumus subiacere.

^a W MK, t. 90 dalej tylko: etc. ^b Brak w MK, t. 89. ^c W MK, t. 89 i w B. Kórn. pozostawiono tu okienko.

^d W MK, t. 90, w B. Kórn. i u S. Bodniaka dodano: Nobis. ^e tuendis MK, t. 90, B. Kórn.